इति

विष्णुसहस्रनामस्तोत्रं

सप्तश्लोकीगीतासमेतम् ।

इति श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे सप्तश्लोकीगीता समाप्ता ॥

इदं पुस्तकं कल्याणनगर्यां श्रीकृष्णदासात्मजगंगाविष्णोः अध्यक्ष—"लक्ष्मीवेंकटेश्वर" मुद्रणालये पंडित—शिवदुलारे वाजपेयी इत्यनेन स्वाम्यर्थं मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

संवत् १९८०, शके १८४५.

पुस्तक मिलनेका ठिकाना—

गंगाविष्णु श्रीकृष्णदास,
"लक्ष्मीवेंकटेश्वर" स्टीम् प्रेस,
कल्याण—मुंबई.

खेमराज श्रीकृष्णदास,
"श्रीवेंकटेश्वर" स्टीम् प्रेस,
खेतवाडी—मुंबई.

साहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यामानु नमः ॥
पर्वणि दानधर्मोत्तरे भीष्मयुधिष्ठिरसम्वा॰ ॥
विष्णोर्दिव्यसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम्॥ ॥

॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन् ॥ यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥ १ ॥ स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या जगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते च ॥ रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति सर्वे नमस्यन्ति च सिद्धसं

वि.

२३

घाः ॥ २ ॥ सर्वतः पाणिपादं तत्सर्वतोक्षिशिरोमुखम् ॥
सर्वतः श्रुतिमँल्लोके सर्वमावृत्य तिष्ठति ॥ ३ ॥ कविं पुराण
मनुशासितारमणोरणीयांसमनुस्मरेद्यः ॥ सर्वस्य धातार
माचिन्त्यरूपमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥ ४ ॥ ऊर्ध्व
मूलमधः शाखमश्वत्थं प्राहुरव्ययम् ॥ छंदांसि यस्य पर्णानि
यस्तं वेद स वेदवित् ॥ ५ ॥ सर्वस्य चाहं हृदि संनि
विष्टो मत्तः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनं च ॥ वेदैश्च सर्वैरहमेव
वेदान्तकृद्वेदविदेव चाहम् ॥ ६ ॥ मन्मना भव
मद्याजी मां नमस्कुरु ॥ मामेवैष्यासि युक्त्वै
मत्परायणः ॥ ७ ॥

स,

-मुंबई.

अथ विष्णुसहस्रनामप्रारंभः।

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमद्वेङ्कटेशाय नमः ॥ यस्य स्मरणमात्रेण जन्मसंसारबंधनात् ॥ विमुच्यते नमस्तस्मै विष्णवे प्रभविष्णवे ॥ ॥ १ ॥ नमः समस्तभूतानामादिभूताय भूभृते ॥ अनेकरूपरूपाय विष्णवे प्रभविष्णवे ॥ २ ॥ ॥ वैशंपायन उवाच ॥ ॥ श्रुत्वा धर्मानशेषेण पावनानि च सर्वशः ॥ युधिष्ठिरः शांतनवं पुनरेवाभ्यभाषत ॥ ३ ॥ युधि

ष्ठिर उवाच ॥ किमेकं दैवतं लोके किंवाप्येकं परायणम् ॥ स्तुवन्तः कं कमर्चन्तः प्राप्नुयुर्मानवाः शुभम् ॥ ४ ॥ को धर्मः सर्वधर्माणां भवतः परमो मतः ॥ किं जपन्मुच्यते जन्तुर्जन्मसंसारबन्धनात् ॥ ५ ॥ भीष्म उवाच ॥ जगत्प्रभुं देवदेवमनंतं पुरुषोत्तमम् ॥ स्तुवन्नामसहस्रेण पुरुषः सततोत्थितः ॥ ६ ॥ तमेव चार्चयन्नित्यं भक्त्या पुरुषमव्ययम् ॥ ध्यायन्स्तुवन्नमस्यंश्च यजमानस्तमेव च ॥ ७॥ अना

दिनिधनं विष्णुंसर्वलोकमहेश्वरम् ॥ लोकाध्यक्षं स्तुवन्नित्यं सर्वदुःखातिगोभवेत् ॥ ८ ॥ ब्रह्मण्यं सर्वधर्मज्ञं लोकानां कीर्तिवर्धनम् ॥ लोकनाथं महद्भूतं सर्वभूतभवोद्भवम् ॥ ९ ॥ एष मे सर्वधर्माणां धर्मोऽधिकतमो मतः ॥ यद्भक्त्या पुंडरीकाक्षं स्तवैरर्चेन्नरः सदा ॥ १० ॥ परमं यो महत्तेजः परमं यो महत्तपः ॥ परमं यो महद्ब्रह्म परमं यः परायणम् ॥ ११ ॥ पवित्राणां पवित्रं यो मंगलानां च मंगलम् ॥ दैवतं देवतानां च भूता

वि.
३

नां योऽव्ययःपिता ॥ १२ ॥ यतः सर्वाणि भूतानि भवंत्यादियुगागमे ॥ यस्मिंश्च प्रलयं यान्ति पुनरेव युगक्षये ॥ १३ ॥ तस्य लोकप्रधानस्य जगन्नाथस्य भूपते ॥ विष्णोर्नामसहस्रं मे शृणु पापभयापहम् ॥ १४ ॥ यानि नामानि गौणानि विख्यातानि महात्मनः ॥ ऋषिभिः परिगीतानि तानि वक्ष्यामि भूतये ॥ १५ ॥ ऋषिर्नाम्नां सहस्रस्य वेदव्यासो महामुनिः ॥ छंदोऽनुष्टुप् तथा देवो भगवान्देवकी सुतः ॥ १६ ॥

सं.
३

विष्णुं जिष्णुं महाविष्णुं प्रभाविष्णुं महेश्वरम् ॥ अनेकरूपदैत्यांतं नमामि पुरुषोत्तम् ॥ १७ ॥ अस्य श्रीविष्णोर्दिव्यसहस्रनाम स्तोत्रमहामंत्रस्य भगवान्वेदव्यास ऋषिः ॥ अनुष्टुप्छंदः ॥ श्रीकृष्णः परमात्मा श्रीमन्नारायणो देवता ॥ अमृतांशूद्भवो भानुरितिबीजम् ॥ देवकीनन्दनः स्रष्टेति शक्तिः ॥ त्रिसामा सामगः सामेति हृदयम् ॥ शंखभृन्नन्दकी चक्रीति कीलकम् ॥ शार्ङ्गधन्वा गदाधरइत्यस्त्रम् ॥ रथांग

पाणिरक्षोभ्य इतिकवचम् ॥ उद्भवः क्षोभणो देव इतिपरमो मंत्रः ॥ श्रीकृष्णप्रीत्यर्थे विष्णोर्दिव्यसहस्रनामस्तोत्रजपे विनियोगः ॥ अथ करन्यासः ॥ ॐ उद्भवाय अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ॐ क्षोभणाय तर्जनीभ्यां नमः ॥ ॐ देवाय मध्यमाभ्यां नमः ॥ ॐ उद्भवाय अनामिकाभ्यांनमः॥ ॐ क्षोभणाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ॐ देवाय करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः इतिकरन्यासः ॥॥ अथ हृदयादिषडंगन्यासः ॥

सुव्रतः सुमुखः सूक्ष्मः ज्ञानाय. हृदयाय न
मः ॥ सहस्रमूर्धा विश्वात्मा ऐश्वर्याय शिर
से स्वाहा ॥ सहस्रार्चिः सप्तजिह्वः शक्त्यै शि
खायै वषट् ॥ त्रिसामा सामगः साम बला
य कवचाय हुम् ॥ रथांगपाणिरक्षोभ्यः तेजसे
नेत्राभ्यां वौषट् ॥ शार्ङ्गधन्वा गदाधरः वीर्याय
अस्त्राय फट् ॥ ऋतुः सुदर्शनः कालः भूर्भुवः
स्वरोम् इति दिग्बंधः ॥ इति हृदयादिन्यासः ॥

अथ ध्यानम् ।

ॐ क्षीरोदन्वत्प्रदेशे शुचिमणिविलसत्सैकतैर्मौक्तिकानां मालाकॢप्तासनस्थः स्फटिकमणिनिभैर्मौक्तिकैर्मंडितांगः ॥ शुभ्रैरभ्रैरदभ्रैरुपरि विरचितैर्मुक्तपीयूषवर्षैरानन्दी नः पुनीयादरिनलिनगदाशंखपाणिर्मुकुंदः ॥ १ ॥ अथवा ॥ भूः पादौ यस्य नाभिर्वियदसुरनिलश्चंद्रसूर्यौ च नेत्रे कर्णावाशाः शिरो द्यौर्मुखमपि दहनो यस्य वास्तव्यमब्धिः ॥ अन्तःस्थं यस्य

विश्वं सुरनरखगगोभोगिगंधर्वदैत्यैश्चित्रं रंरम्य
ते वं त्रिभुवनवपुषं विष्णुमीशं नमामि ॥ २ ॥
अथवा ॥ शांताकारं भुजगशयनं पद्मनाभं सुरे
शं विश्वाधारं गगनसदृशं मेघवर्णं शुभांगम् ॥
लक्ष्मीकांतं कमलनयनं योगिभिर्ध्यानगम्यं
वंदे विष्णुं भवभयहरं सर्वलोकैकनाथम् ॥ ३ ॥
अथवा ॥ मेघश्यामं पीतकौशेयवासं श्रीवत्सां
कं कौस्तुभोद्भासितांगम् ॥ पुण्योपेतं पुंडरी
कायताक्षं विष्णुं वंदे सर्वलोकैकनाथम् ॥ ४ ॥

अथवा ॥ सशंखचक्रं सकिरीटकुण्डलं सपीत
वस्त्रं सरसीरुहेक्षणम् ॥ सहारवक्षःस्थलकौस्तुभ
श्रियं नमामि विष्णुं शिरसा चतुर्भुजम् ॥ ९ ॥
हरिः ॐ ॥ विश्वं विष्णुर्वषट्कारो भूतभव्यभव
त्प्रभुः ॥ भूतकृद्भूतभृद्भावो भूतात्मा भूतभावनः ॥
॥ १ ॥ पूतात्मा परमात्मा च मुक्तानां परमाग
तिः ॥ अव्ययः पुरुषः साक्षी क्षेत्रज्ञोऽक्षर एव च
॥ २ ॥ योगो योगविदां नेता प्रधानपुरुषेश्वरः ॥
नारसिंहवपुः श्रीमान्केशवः पुरुषोत्तमः ॥ ३ ॥

सर्वः शर्वः शिवः स्थाणुर्भूतादिर्निधिरव्ययः ॥
संभवो भावनो भर्ता प्रभवः प्रभुरीश्वरः ॥ ४ ॥
स्वयंभूः शंभुरादित्यः पुष्कराक्षो महास्वनः ॥
अनादिनिधनो धाता विधाता धातुरुत्तमः ॥ ५ ॥
अप्रमेयो हृषीकेशः पद्मनाभोऽमरप्रभुः ॥ विश्वक
र्मा मनुस्त्वष्टा स्थविष्ठः स्थविरो ध्रुवः ॥ ६ ॥
अग्राह्यः शाश्वतः कृष्णो लोहिताक्षः प्रतर्दनः ॥
प्रभूतस्त्रिककुब्धाम पवित्रं मंगलं परम् ॥ ७ ॥
ईशानः प्राणदः प्राणो ज्येष्ठः श्रेष्ठः प्रजापतिः

हिरण्यगर्भो भूगर्भो माधवो मधुसूदनः ॥ ८ ॥
ईश्वरो विक्रमी धन्वी मेधावी विक्रमः क्रमः ॥
अनुत्तमो दुराधर्षः कृतज्ञः कृतिरात्मवान् ॥ ९॥
सुरेशः शरणं शर्म विश्वरेताः प्रजाभवः ॥ अहः
संवत्सरो व्यालः प्रत्ययः सर्वदर्शनः ॥ १० ॥
अजः सर्वेश्वरः सिद्धः सिद्धिः सर्वादिरच्युतः ॥
वृषाकपिरमेयात्मा सर्वयोगविनिःसृतः ॥ ११ ॥
वसुर्वसुमनाः सत्यः समात्मा संमितः समः ॥
अमोघः पुंडरीकाक्षो वृषकर्मा वृषाकृतिः ॥ १२ ॥

रुद्रो बहुशिरा बभ्रुर्विश्वयोनिः शुचिश्रवाः ॥ अ
मृतः शाश्वतः स्थाणुर्वरारोहो महातपाः ॥ १३ ॥
सर्वगः सर्वविद्भानुर्विष्वक्सेनो जनार्दनः ॥ वेदो
वेदविदव्यंगो वेदांगो वेदवित्कविः ॥ १४ ॥
लोकाध्यक्षः सुराध्यक्षो धर्माध्यक्षः कृताऽकृतः ॥
चतुरात्मा चतुर्व्यूहश्चतुर्दंष्ट्रश्चतुर्भुजः ॥ १५ ॥
भ्राजिष्णुर्भोजनं भोक्ता सहिष्णुर्जगदादिजः ॥
अनघो विजयो जेता विश्वयोनिः पुनर्वसुः ॥ १६ ॥
उपेंद्रो वामनः प्रांशुरमोघःशुचिरूर्जितः ॥ अती

वि.

न्द्रः संग्रहः सर्गो धृतात्मा नियमो यमः ॥ १७ ॥
वेद्यो वैद्यः सदायोगी वीरहा माधवो मधुः ॥ अती
न्द्रियो महामायो महोत्साहो महाबलः ॥ १८ ॥
महाबुद्धिर्महावीर्यो महाशक्तिर्महाद्युतिः ॥ अनि
र्देश्यवपुः श्रीमानमेयात्मा महाद्रिधृक् ॥ १९ ॥
महेष्वासो महीभर्ता श्रीनिवासः सतांगतिः ॥
अनिरुद्धः सुरानन्दो गोविन्दो गोविदांपतिः ॥
॥ २० ॥ मरीचिर्दमनो हंसः सुपर्णो भुजगो
त्तमः ॥ हिरण्यनाभः सुतपाः पद्मनाभः प्रजा

स.

पतिः ॥ २१ ॥ अमृत्युः सर्वदृक्सिंहः संधाता
संधिमान्स्थिरः ॥ अजो दुर्मर्षणः शास्ता विश्रु
तात्मा सुरारिहा ॥ २२ ॥ गुरुर्गुरुतमो धाम स
त्यः सत्यपराक्रमः ॥ निमिषोऽनिमिषः स्रग्वी
वाचस्पतिरुदारधीः ॥ २३ ॥ अग्रणीर्ग्रामणीः
श्रीमान्न्यायो नेता समीरणः ॥ सहस्रमूर्धा विश्वा
त्मा सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ २४ ॥ आवर्त्तनो
निवृत्तात्मा संवृतः संप्रमर्दनः ॥ अहःसंवर्त्तको व
ह्निरनिलो धरणीधरः ॥ २५ ॥ सुप्रसादः प्रसन्ना

त्मा विश्वधृग्विश्वभुग्विभुः ॥ सत्कर्त्ता सत्कृतः साधुर्जह्नुर्नारायणो नरः ॥ २६ ॥ असंख्येयोऽप्रमेयात्मा विशिष्टः शिष्टकृच्छुचिः ॥ सिद्धार्थः सिद्धसंकल्पः सिद्धिदः सिद्धिसाधनः॥ २७ ॥वृषाही वृषभो विष्णुर्वृषपर्वा वृषोदरः ॥ वर्द्धनो वर्द्धमानश्च विविक्तः श्रुतिसागरः ॥ २८ ॥ सुभुजो दुर्धरो वाग्ग्मी महेंद्रो वसुदो वसुः ॥ नैकरूपो बृहद्रूपः शिपिविष्टः प्रकाशनः ॥ २९ ॥ ओजस्तेजो द्युतिधरः प्रकाशात्मा प्रतापनः ॥ ऋद्धः स्पष्टाक्षरो

मंत्रश्चंद्रांशुर्भास्करद्युतिः ॥ ३० ॥ अमृतांशूद्भवो

भानुः शशबिंदुः सुरेश्वरः ॥ औषधं जगतःसेतुः

सत्यधर्मपराक्रमः ॥ ३१ ॥ भूतभव्यभवन्नाथः

पवनः पावनोऽनलः ॥ कामहा कामकृत्कान्तः

कामः कामप्रदः प्रभुः ॥ ३२ ॥ युगादिकृद्युगाव

र्तो नैकमायो महाशनः ॥ अदृश्योऽव्यक्तरूप

श्च सहस्रजिदनंतजित् ॥ ३३ ॥ इष्टोऽविशिष्टः

शिष्टेष्टः शिखंडी नहुषो वृषः ॥ क्रोधहा क्रोधकृ

त्कर्त्ता विश्वबाहुर्महीधरः ॥ ३४ ॥ अच्युतः

प्रथितः प्राणः प्राणदो वासवानुजः ॥ अपांनिधिरधिष्ठानमप्रमत्तः प्रतिष्ठितः ॥ ३५ ॥ स्कंदः स्कंदधरो धुर्यो वरदो वायुवाहनः ॥ वासुदेवो बृहद्भानुरादिदेवः पुरन्दरः ॥ ३६ ॥ अशोकस्तारणस्तारः शूरः शौरिर्जनेश्वरः ॥ अनुकूलःशतावर्त्तः पद्मी पद्मनिभेक्षणः ॥ ३७ ॥ पद्मनाभोऽरविंदाक्षः पद्मगर्भः शरीरभृत् ॥ महर्द्धिर्ऋद्धो वृद्धात्मा महाक्षो गरुडध्वजः ॥ ३८ ॥ अतुलःशरभो भीमः समयज्ञो हविर्हरिः ॥ सर्वलक्षणलक्षण्यो

लक्ष्मीवान्समितिंजयः ॥ ३९ ॥ विक्षरो रोहितो
मार्गो हेतुर्दामोदरः सहः ॥ महीधरो महाभागो
वेगवानमिताशनः ॥ ४० ॥ उद्भवःक्षोभणो देवः
श्रीगर्भः परमेश्वरः ॥ करणं कारणं कर्त्ता विक
र्त्ता गहनो गुहः ॥४१॥ व्यवसायो व्यवस्थानः
संस्थानःस्थानदो ध्रुवः ॥ परार्द्धिःपरमःस्पष्टस्तुष्टः
पुष्टः शुभेक्षणः ॥ ४२ ॥ रामो विरामो विरजो
मार्गो नेयो नयोऽनयः ॥ वीरः शक्तिमतां श्रेष्ठो
धर्मो धर्मविदुत्तमः ॥ ४३ ॥ वैकुण्ठः पुरुषः प्राणः

प्राणदःप्रणवःपृथुः ॥ हिरण्यगर्भः शत्रुघ्नो व्याप्तो वायुरधोक्षजः ॥४४ ॥ ऋतुःसुदर्शनः कालः परमेष्ठी परिग्रहः॥ उग्रःसंवत्सरो दक्षो विश्रामो विश्वदक्षिणः ॥ ४५ ॥ विस्तारःस्थावरः स्थाणुः प्रमाणं बीजमव्ययम् ॥ अर्थोऽनर्थो महाकोशो महाभोगो महाधनः ॥४६ ॥ अनिर्विण्णः स्थविष्ठो भूर्धर्मयूपो महामखः ॥ नक्षत्रनेमिर्नक्षत्री क्षमः क्षामः समीहनः ॥ ४७ ॥ यज्ञ इज्योमहेज्यश्च क्रतुः सत्रं सतां गतिः ॥ सर्वदर्शी विमुक्ता

त्मा सर्वज्ञो ज्ञानमुत्तमम् ॥ ४८ ॥ सुव्रतः सुमुखः सूक्ष्मः सुघोषः सुखदः सुहृत् ॥ मनोहरो जितक्रोधो वीरबाहुर्विदारणः ॥ ४९ ॥ स्वापनः स्ववशो व्यापी नैकात्मा नैककर्मकृत् ॥ वत्सरो वत्सलो वत्सी रत्नगर्भो धनेश्वरः ॥ ५० ॥ धर्मगुब्धर्मकृद्धर्मी सदसत्क्षरमक्षरम् ॥ अविज्ञाता सहस्रांशुर्विधाता कृतलक्षणः ॥ ५१ ॥ गभस्तिनेमिः सत्त्वस्थः सिंहो भूतमहेश्वरः ॥ आदिदेवो महादेवो देवेशो देवभृत् गुरुः ॥ ५२ ॥ उत्तरो गोपतिर्गोप्ता

ज्ञानगम्यः पुरातनः ॥ शरीरभूतभृद्भोक्ता कपीं
द्रोभूरिदक्षिणः ॥ ५३ ॥ सोमपोऽमृतपः सोमः
पुरुजित्पुरुसत्तमः ॥ विनयो जयः सत्यसंधो
दाशार्हःसात्वतांपतिः ॥ ५४ ॥ जीवो विनयि
ता साक्षी मुकुंदोऽमितविक्रमः ॥ अंभोनिधिरनं
तात्मा महोदधिशयोंऽतकः ॥ ५५ ॥ अजोमहार्हः
स्वाभाव्योजितामित्रःप्रमोदनः ॥ आनंदोनंदनो
नंदःसत्यधर्मात्रिविक्रमः ॥ ५६ ॥ महर्षिः कपि
लाचार्यः कृतज्ञो मेदिनीपतिः ॥ त्रिपदस्त्रिदशा

ध्यक्षो महाशृङ्गः कृतांतकृत् ॥ ५७ ॥ महावराहो गोविंदः सुषेणः कनकांगदी ॥ गुह्यो गभीरो गहनो गुप्तश्चक्रगदाधरः ॥ ५८ ॥ वेधाः स्वांगोऽजितः कृष्णो दृढः संकर्षणोऽच्युतः ॥ वरुणो वारुणो वृक्षः पुष्कराक्षो महामनाः ॥ ५९ ॥ भगवान्भगहा नंदी वनमाली हलायुधः ॥ आदित्योज्योतिरादित्यः सहिष्णुर्गतिसत्तमः ॥ ६० ॥ सुधन्वा खंडपरशुर्दारुणो द्रविणप्रदः ॥ दिविस्पृक्सर्वदृग्व्यासो वाचस्पतिरयोनिजः ॥ ६१ ॥ त्रिसामा सामगः

साम निर्वाणं भेषजं भिषक् ॥ संन्यासकृच्छमः
शांतो निष्ठाशांतिःपरायणः ॥६२॥ शुभांगःशांति
दःस्रष्टा कुमुदः कुवलेशयः ॥ गोहितो गोपतिर्गो
प्ता वृषभाक्षो वृषप्रियः ॥ ६३ ॥अनिवर्ती निवृत्ता
त्मा संक्षेप्ता क्षेमकृच्छिवः ॥ श्रीवत्सवक्षाः श्री
वासः श्रीपतिः श्रीमतांवरः ॥६४॥ श्रीदः श्रीशः
श्रीनिवासः श्रीनिधिः श्रीविभावनः ॥ श्रीधरः
श्रीकरः श्रेयःश्रीमाँल्लोकत्रयाश्रयः॥६५॥ स्वक्षः
स्वंगः शतानन्दी नंदिर्ज्योतिर्गणेश्वरः ॥ विजि

तात्मा विधेयात्मासत्कीर्तिश्छिन्नसंशयः ॥६६॥
उदीर्णः सर्वतश्चक्षुरनीशः शाश्वतः स्थिरः ॥
भूशयोभूषणोभूतिर्विशोकःशोकनाशनः॥ ६७॥
अर्चिष्मानार्चितःकुंभोविशुद्धात्मा विशोधनः ॥
अनिरुद्धोऽप्रतिरथः प्रद्युम्नोऽमितविक्रमः ॥६८॥
कालनेमिनिहावीरः शौरिः शूरजनेश्वरः ॥ त्रिलो
कात्मा त्रिलोकेशः केशवः केशिहाहरिः ॥६९॥
कामदेवः कामपालः कामी कांतः कृतागमः॥
अनिर्देश्यवपुर्विष्णुर्वीरोऽनंतो धनंजयः ॥७०॥

ब्रह्मण्यो ब्रह्मकृद्ब्रह्मा ब्रह्म ब्रह्मविवर्धनः ॥ ब्रह्म
विद्ब्राह्मणो ब्रह्मी ब्रह्मज्ञो ब्राह्मणप्रियः ॥ ७१ ॥
महाक्रमो महाकर्मा महातेजा महोरगः ॥ महा
क्रतुर्महायज्वा महायज्ञो महाहविः ॥ ७२ ॥
स्तव्यः स्तवप्रियः स्तोत्रं स्तुतिः स्तोता रणप्रि
यः ॥ पूर्णः पूरयिता पुण्यः पुण्यकीर्तिरनामयः ॥
॥७३॥ मनोजवस्तीर्थकरो वसुरेता वसुप्रदः ॥
वसुप्रदो वासुदेवो वसुर्वसुमना हविः ॥७४॥ सद्ग
तिः सत्कृतिः सत्ता सद्भूतिः सत्परायणः ॥ शूर

सेनो यदुश्रेष्ठः सन्निवासः सुयामुनः ॥ ७५ ॥
भूतावासो वासुदेवः सर्वासुनिलयोऽनलः ॥ दर्पहा
दर्पदो दृप्तो दुर्धरोऽथापराजितः ॥ ७६ ॥ वि
श्वमूर्तिर्महामूर्तिर्दीप्तमूर्तिरमूर्तिमान् ॥ अनेकमू
र्तिरव्यक्तः शतमूर्तिः शताननः ॥ ७७ ॥ एको
नैकः सवः कः किं यत्तत्पदमनुत्तमम् ॥ लोकबं
धुर्लोकनाथो माधवो भक्तवत्सलः ॥ ७८ ॥ सुव
र्णवर्णो हेमांगो वरांगश्चन्दनांगदी ॥ वीरहा वि
षमः शून्यो घृताशीरचलश्चलः ॥ ७९ ॥ अमानी

मानदो मान्यो लोकस्वामी त्रिलोकधृक् ॥ सुमेधा मेधजो धन्यः सत्यमेधा धराधरः ॥ ८० ॥ तेजोवृषो द्युतिधरः सर्वशस्त्रभृतां वरः ॥ प्रग्रहो निग्रहो व्यग्रो नैकशृंगो गदाग्रजः ॥ ८१ ॥ चतुर्मूर्तिश्चतुर्बाहुश्चतुर्व्यूहश्चतुर्गतिः ॥ चतुरात्मा चतुर्भावश्चतुर्वेदविदेकपात् ॥ ८५ ॥ समावर्तो निवृत्तात्मा दुर्जयो दुरतिक्रमः ॥ दुर्लभो दुर्गमो दुर्गो दुरावासो दुरारिहा ॥ ८३॥ शुभांगो लोकसारंगः सुतंतुस्तंतुवर्द्धनः ॥ रुद्रकर्मा महाकर्मा

कृतकर्मा कृतागमः ॥ ८४ ॥ उद्भवः सुन्दरः सुन्दो रत्ननाभः सुलोचनः ॥ अर्कोवाजसनः शृंगी जयंतः सर्वविज्जयी॥ ८५ ॥ सुवर्णबिंदुरक्षोभ्यः सर्ववागीश्वरेश्वरः ॥ महाह्रदो महागर्तो महाभूतो महानिधिः ॥ ८६ ॥ कुमुदः कुंदरः कुंदः पर्जन्यः पावनोऽनिलः ॥ अमृतांशोऽमृतवपुः सर्वज्ञः सर्वतोमुखः ॥ ८७ ॥ सुलभः सुव्रतः सिद्धः शत्रुजिच्छत्रुतापनः ॥ न्यग्रोधोदुंबरोऽश्वत्थश्चाणूरांध्रनिषूदनः ॥ ८८ ॥ सहस्रार्चिः सप्तजिह्वः सप्तैधाः

सप्तवाहनः ॥ अमूर्तिरनघोऽचिंत्यो भयकृद्भय
नाशनः ॥ ८९ ॥ अणुर्बृहत्कृशः स्थूलो गुणभृ
न्निर्गुणो महान् ॥ अधृतः स्वधृतःस्वास्यः प्राग्वं
शो वंशवर्द्धनः ॥ ९० ॥ भारभृत्कथितोयोगी
योगीशः सर्वकामदः ॥ आश्रमः श्रमणः क्षामः
सुपर्णो वायुवाहनः ॥ ९१ ॥ धनुर्धरो धनुर्वेदो
दंडो दमयिता दमः ॥ अपराजितः सर्वसहो नि
यंता नियमो यमः ॥ ९२ ॥ सत्त्ववान्सात्त्विकः
सत्यः सत्यधर्मपरायणः ॥ अभिप्रायः प्रियार्होऽर्हः

प्रियकृत्प्रीतिवर्धनः ॥ ९३ ॥ विहायसगतिर्ज्योतिः सुरुचिर्हुतभुग्विभुः ॥ रविर्विरोचनः सूर्यः सविता रविलोचनः ॥ ९४ ॥ अनंतोहुतभुग्भोक्ता सुखदो नैकजोऽग्रजः ॥ अनिर्विण्णः सदामर्षी लोकाधिष्ठानमद्भुतः ॥ ९५ ॥ सनात्सनातनतमः कपिलः कपिरव्ययः ॥ स्वस्तिदः स्वस्तिकृत्स्वस्ति स्वस्तिभुक्स्वस्तिदक्षिणः ॥ ९६ ॥ अरौद्रः कुंडली चक्री विक्रम्यूर्जितशासनः ॥ शब्दातिगः शब्दसहः शिशिरः शर्वरीकरः ॥ ९७ ॥

अक्रूरः पेशलो दक्षो दक्षिणः क्षमिणांवरः ॥ विद्व
त्तमो वीतभयः पुण्यश्रवणकीर्तनः ॥९८॥ उत्ता
रणो दुष्कृतिहा पुण्यो दुःस्वप्ननाशनः ॥ वीरहा
रक्षणः संतो जीवनः पर्यवस्थितः ॥ ९९ ॥ अनं
तरूपोऽनंतश्रीर्जितमन्युर्भयापहः ॥ चतुरस्रो ग
भीरात्मा विदिशो व्यादिशो दिशः ॥ १०० ॥
अनादिर्भूर्भुवो लक्ष्मीः सुवीरो रुचिरांगदः ॥ जन
नो जनजन्मादिर्भीमो भीमपराक्रमः ॥ १०१ ॥
आधारनिलयो धाता पुष्पहासः प्रजागरः ॥ ऊर्ध्व

गः सत्पथाचारः प्राणदः प्रणवः पणः ॥ १०२॥
प्रमाणं प्राणनिलयः प्राणभृत्प्राणजीवनः ॥ तत्त्वं
तत्त्वविदेकात्मा जन्ममृत्युजरातिगः ॥ १०३ ॥
भूर्भुवःस्वस्तरुस्तारःसविता प्रपितामहः ॥ यज्ञो
यज्ञपतिर्यज्वा यज्ञांगो यज्ञवाहनः ॥१०४॥ यज्ञ
भृद्यज्ञकृद्यज्ञी यज्ञभुग्यज्ञसाधनः ॥ यज्ञांतकृद्य
ज्ञगुह्यमन्नमन्नाद एव च ॥ १०५ ॥ आत्मयोनिः
स्वयंजातो वैखानः सामगायनः ॥ देवकीनंदनः
स्रष्टा क्षितीशः पापनाशनः ॥१०६॥ शंखभृन्नन्द

वि.

१८

की चक्री शार्ङ्गधन्वा गदाधरः ॥ रथांगपाणिरक्षोभ्यः सर्वप्रहरणायुधः ॥ १०७॥ सर्वप्रहरणायुधः ॐ नम इति ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

इतिदं कीर्तनीयस्य केशवस्य महात्मनः ॥नाम्नां सहस्रं दिव्यानामशेषेण प्रकीर्तितम् ॥ १ ॥ य इदं शृणुयान्नित्यं यश्चापि परिकीर्तयेत् ॥ नाशुभं प्राप्नुयात्किञ्चित्सोऽमुत्रेह च मानवः ॥२॥ वेदांतगो ब्राह्मणः स्यात्क्षत्रियो विजयी भवेत् ॥वैश्योधनसमृद्धः स्याच्छूद्रः सुखमवाप्नुयात् ॥ ३ ॥ धर्मार्थी

स.

१८

प्राप्नुयाद्धर्ममर्थार्थी चार्थमाप्नुयात् ॥ कामानवा
प्नुयात्कामी प्रजार्थी प्राप्नुयात्प्रजाः ॥४॥ भक्ति
मान्यः सदोत्थायशुचिस्तद्गतमानसः ॥ सहस्रंवा
सुदेवस्य नाम्नामेतत्प्रकीर्तयेत् ॥ ५ ॥ यशः प्राप्नो
ति विपुलं ज्ञातिप्राधान्यमेव च ॥ अचलांश्रियमा
प्नोति श्रेयः प्राप्नोत्यनुत्तमम् ॥६॥ नभयंक्वचि
दाप्नोति वीर्यं तेजश्च विंदति ॥ भवत्यरोगोद्युति
मान्बलरूपगुणान्वितः ॥ ७ ॥ रोगार्तो मुच्यते
रोगाद्बद्धो मुच्येत बंधनात् ॥ भयान्मुच्येतभी

तस्तु मुच्येतापन्न आपदः ॥ ८ ॥ दुर्गाण्यातितरा
त्याशु पुरुषःपुरुषोत्तमम् ॥ स्तुवन्नामसहस्रेण
नित्यं भक्तिसमन्वितः ॥९॥ वासुदेवाश्रयोमर्त्यो
वासुदेवपरायणः ॥ सर्वपापविशुद्धात्मा याति
ब्रह्म सनातनम् ॥ १० ॥न वासुदेवभक्तानामशुभं
विद्यते क्वचित् ॥ जन्ममृत्युजराव्याधिभयं नै
वोपजायते॥ ११ ॥ इमं स्तवमधीयानः श्रद्धाभ
क्तिसमन्वितः ॥ युज्येतात्मसुखक्षांतिश्रीधृतिस्मृ
तिकीर्तिभिः ॥१२॥ न क्रोधो नच मात्सर्यं न लो

भो नाशुभामतिः ॥ भवंतिकृतपुण्यानांभक्तानांपु
रुषोत्तमे ॥ १३ ॥ द्यौःसचन्द्रार्कनक्षत्रा खं दिशोभू
र्महोदधिः॥ वासुदेवस्य वीर्येण विधृतानि महात्म
नः ॥ १४ ॥ ससुरासुरगंधर्वं सयक्षोरगराक्षस
म् ॥जगद्वशेवर्ततेदं कृष्णस्य सचराचरम्॥ १५॥
इंद्रियाणि मनोबुद्धिःसत्त्वं तेजो बलं धृतिः॥वासु
देवात्मकान्याहुः क्षेत्रं क्षेत्रज्ञ एव च ॥ १६ ॥
सर्वागमानामाचारः प्रथमं परिकल्पते ॥आचार
प्रभवो धर्मो धर्मस्य प्रभुरच्युतः ॥१७॥ ऋषयः

वि.

पितरो देवा महाभूतानि धातवः ॥ जंगमाजं
गमं चेदं जगन्नारायणोद्भवम् ॥१८॥ योगो ज्ञानं
तथा सांख्यं विद्याःशिल्पादिकर्म च ॥ वेदाःशा
स्त्राणि विज्ञानमेतत्सर्वं जनार्दनात् ॥ १९ ॥ एको
विष्णुर्महद्भूतं पृथग्भूतान्यनेकशः ॥ त्रींल्लोका
न्व्याप्य भूतात्मा भुंक्ते विश्वभुगव्ययः ॥ २० ॥
इमं स्तवं भगवतो विष्णोर्व्यासेन कीर्तितम् ॥ प
ठेद्य इच्छेत्पुरुषः श्रेयःप्राप्तुं सुखानि च ॥२१॥
विश्वेश्वरमजं देवं जगतःप्रभवाप्ययम् ॥ भजंति

स.

२०

२०

ये पुष्कराक्षं न ते यांति पराभवम् ॥ २२ ॥
अर्जुन उवाच ॥ ॥ पद्मपत्रविशालाक्षपद्म
नाभ सुरोत्तम ॥ भक्तानामनुरक्तानां त्राताभव
जनार्दन ॥ २३ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ यो
मां नामसहस्रेण स्तोतुमिच्छति पांडव ॥ सोह
मेकेन श्लोकेन स्तुत एव न संशयः ॥ २४ ॥
नमोस्त्वनंताय सहस्रमूर्तयेसहस्रपादाक्षिशिरो
रुबाहवे ॥ सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते सहस्रको
टीयुगधारिणे नमः ॥ २५ ॥ नमः कमलनाभा

य नमस्ते जलशायिने ॥ नमस्ते केशवानंत वासुदेव नमोस्तुते ॥२६ ॥वासनाद्वासुदेवस्य वासितं भुवनत्रयम् ॥ सर्वभूतनिवासोऽसिवासुदेव नमोऽस्तुते ॥ २७ ॥ नमो ब्रह्मण्यदेवायगोब्राह्मणहिताय च ॥ जगाद्धिताय कृष्णाय गोविंदाय नमोनमः ॥ २८ ॥ आकाशात्पतितं तोयं यथा गच्छति सागरम् ॥ सर्वदेवनमस्कारः केशवं प्रति गच्छति ॥ २९ ॥ एष निष्कंटकः पंथा यत्र संपूज्यतेहरिः ॥ कुपथं तं विजानीया

द्रोविंदराहितागमम् ॥ ३० ॥ सर्ववेदेषु यत्पुण्यं सर्वतीर्थेषु यत्फलम् ॥ तत्फलं समवाप्नोति स्तुत्वा देवं जनार्दनम् ॥ ३१ ॥ यो नरः पठते नित्यं त्रिकालं केशवालये ॥ द्विकालमेककालं वा क्रूरं सर्वं व्यपोहति ॥ ३२ ॥ दह्यंते रिपवस्त स्य सौम्याः सर्वे सदा ग्रहाः ॥ विलीयंते च पापानि स्तवे ह्यस्मिन्प्रकीर्तिते ॥ ३३ ॥ येन ध्यातः श्रुतो येन येनायं पठितः स्तवः ॥ दत्ता नि सर्वदानानि सुराः सर्वे समर्चिताः ॥ ३४ ॥

इह लोके परे वापि न भयं विद्यते क्वचित् ॥ नाम्नां सहस्रं योऽधीते द्वादश्यां मम सन्निधौ ॥ ॥३५॥ स निर्दहति पापानि कल्पकोटिशतानि च ॥ अश्वत्थसन्निधौ पार्थ कृत्वा मनसि केशवम् ॥३६ ॥ पठेन्नामसहस्रं तु गवां कोटिफलं लभेत् ॥ शिवालये पठेन्नित्यं तुलसीवनसंस्थितः ॥ ३७ ॥ नरो मुक्तिमवाप्नोति चक्रपाणेर्वचो यथा ॥ ब्रह्महत्यादिकं पापं सर्वं सद्यो विनश्यति ॥३८॥ इति श्रीमन्महाभारते शत